

Al maig vau començar a oferir suport psicològic als treballadors de la planta nuclear de Fukushima. Com és que heu acabat fent aquesta feina?

—De fet, és força trist que sigui el responsable de la salut mental dels treballadors, però TEPCO s'ha d'ocupar de moltes coses i no tenia prou capacitat per a encarregar-se de proporcionar serveis de salut mental. Abans del sisme, un psiquiatre a mitja jornada s'encarregava dels treballadors de Daiichi i Daini, però viu a Minamisoma i li costa massa d'arribar a la feina. Ara això és zona d'exclusió. Unes quantes infermeres del centre de salut de totes dues plantes van llegir les meves publicacions i es van posar en contacte amb mi. Aleshores, TEPCO em va venir a cercar i ara sóc aquí fent de voluntari.

—**No us paguen per la vostra feina?**

—TEPCO no em paga, però tampoc no ho voldria; seria perjudicial per a la meva reputació. No vull que em relacionin amb la indústria nuclear, i encara menys ara que han retallat d'un 20% el sou dels treballadors. Per això ho he convertit en un projecte governamental. TEPCO encara ha de trobar un psicòleg que vulgui encarregar-se d'aquesta feina. La majoria segurament s'amoïnen per la radioactivitat i per la seva imatge. A més a més, al Japó no hi ha prou psicòlegs. Després del terratrèmol de Kobe l'any 1995, la gent va començar a entendre com n'és, d'important, l'assistència psicològica, però molta gent encara pensa que si vas al psicòleg deu ser que ets boig. Espero que tot això millori després de la catàstrofe.

—**No us espanta la radioactivitat?**

—No em fa por, però això no vol dir que no m'amoïni. No he estat a les instal·lacions de Fukushima de Daiichi. El centre de salut és a la planta de Daini, a uns 10 quilòmetres. Allà, els nivells de radioactivitat són baixos. De tota manera, a la meva dona no li agrada gaire la meva nova feina. Al principi em va dir: "O la planta nuclear o jo." Des d'aleshores ja hi he fet moltes visites; així doncs, espero que ho acabi acceptant.

—**Què han hagut de passar els treballadors d'ençà de l'accident?**

—Es van pensar que es moririen quan els reactors van esclatar, al maig. Però encara havien de continuar fent la seva

“Costa de creure que estiguin tan traumatitzats”

D'ençà de la catàstrofe de Fukushima, ja fa un any, Jun Shigemura proporciona atenció psicològica als treballadors de la planta nuclear afectada. Ens explica els grans desafiaments a què s'han d'enfrontar els treballadors de TEPCO i per què la majoria han decidit de no renunciar a la seva feina.

feina per a salvar el país. Molts són de la zona del voltant de la planta. El tsunami se'ls va endur la casa, van haver d'evacuar les seves famílies. Els treballadors han perdut la casa, les persones que estimen són lluny i la gent els culpa de treballar per a TEPCO. Molta gent pensa que TEPCO és la responsable de la catàstrofe. Aquí, al contrari que a Europa, els treballadors no van ser vistos com a

herois. Una vegada algú va fer una donació de verdura fresca per als treballadors, perquè en aquells moments TEPCO no era capaç de proporcionar aliments frescos dins la zona d'evacuació. Va ser una donació anònima, perquè qui la va fer no volia que se sabés que havia ajudat els treballadors de TEPCO.

—**Com es troben ara, els treballadors?**

—Costa de creure que estiguin tan traumatitzats. Dos o tres mesos després del terratrèmol vaig fer una enquesta a 1.800 treballadors de TEPCO de Daiichi i Daini. Quan una catàstrofe com el tsunami afecta una comunitat, entre l'1% i el 5% de la població pateix un trauma a llarg termini. Entre els policies, els bombers i les persones que treballen en casos de desastres, aquest percentatge oscil·la entre el 10% i el 20%. Entre els treballadors de TEPCO, el percentatge és molt més alt.

—Quines conseqüències té aquest trauma?

—Actualment, tracto un home d'uns quaranta anys. Tenia una casa a la costa, prop de Daiichi, i el tsunami la va destruir. Hi va perdre el fill, de 7 anys. L'home va haver de fugir i va provar de llogar un apartament en un altre lloc, però el propietari el va rebutjar perquè treballava per a TEPCO. Quan finalment va trobar pis, els veïns li van enganxar un paper a la porta: "Els treballadors de TEPCO, que se'n vagin." Com que havia rebut una dosi de radiació alta, el van canviar a un altre departament. Ara té una feina d'oficina que no li agrada i que no està preparat per a fer. Té por de patir càncer, té problemes econòmics perquè li van retallar el sou i va perdre la casa. També té problemes amb la família. La seva mare va perdre el marit per culpa del tsunami i se sent culpable perquè no va poder salvar-lo ni a ell ni el seu nét. Plora molt. Quan el meu pacient arriba a casa després de la feina, no s'hi troba a gust.

—Per què no hi renunciem, a la feina a TEPCO?

—Per diversos motius. Els treballadors amb qui jo he parlat són lleials a la seva

empresa i volen salvar-la; n'hi ha que ho fan per diners. Uns 3.000 treballadors es desplacen a Daiichi cada dia. De les feines complicades se n'encarreguen treballadors de TEPCO i de més empreses, com ara Hitachi i Mitsubishi. Les feines simples les fan treballadors subcontractats. El meu equip de set psiquiatres dóna prioritat als treballadors amb més responsabilitat, que és el cas de més de 1.000 treballadors. Dins aquest grup, tractem els casos de risc especials, és a dir, persones que han perdut companys, familiars o que tenen problemes econòmics. És clar que m'agradaria tractar tots els treballadors, però és impossible. Hem hagut de decidir quins casos són prioritaris.

—Què els dieu, als treballadors que ja no poden més?

—La cosa més important és donar-los suport i demostrar-los reconeixement pel que han aconseguit. Molt poques vegades els recomanem que deixin la feina. Per als treballadors, és millor quedar-se. Si no, els companys pensen que són dèbils i els estigmatitzen com a malalts mentals. Pertànyer a un grup també els motiva. Que s'allunyin de la feina és l'últim recurs.

—A la població li preocupa, la radiació?

—La gent està confosa i sospita de les autoritats. En aquest ambient, els rumors i la desinformació s'estenen ràpidament. En una crisi, la comunicació ha de ser ràpida, transparent i precisa. Si es vol evitar el pànic, s'ha de divulgar la informació tant com es pugui perquè la gent pugui entendre i avaluar el perill. Però el govern no en sap gaire, d'aquesta mena de comunicació de riscos. Van callar

quan es van assabentar de la fusió del nucli del reactor, i la gent es va alterar encara més.

—Quines conseqüències psicològiques ha tingut la catàstrofe a les regions afectades?

—Passaran anys abans no ens adonem de totes les conseqüències psicològiques. Estic convençut que la taxa de suïcidis augmentarà al nord-est. Fins i tot abans de la catàstrofe, ja n'hi havia molts: els hiverns hi són llargs i freds, no hi ha gaire feina i la gent és coneguda per l'obstinació; això vol dir que sovint no parlen dels seus problemes. A més a més, per por de la radiació, la població d'algunes comunitats de Fukushima s'ha reduït fins a la meitat. A Tamura una part se'n vol anar, l'altra es vol quedar. Això també pot comportar una crisi per a les famílies i els amics. Potser la dona vol marxar i el marit es vol quedar. Les relacions socials es poden trencar per culpa d'això.

—Com es poden superar aquests conflictes?

—No en tinc la resposta. Naturalment, no puc dir: "Està bé que te'n tornis al teu poble." En tots els casos, a tothom se li haurien d'oferir moltes possibilitats de triar on vol viure i com. I s'han de crear nous llocs de feina per a donar-los un nou punt de vista. La desocupació és un gran problema entre els refugiats. És difícil que trobin una feina estable, perquè ningú no sap quan tornaran a casa —d'aquí a un any, d'aquí a deu anys. O mai.

Heike Sonnberger

© *Der Spiegel*

Traducció de Paula Arnas Antolin

Barcelona Europa

La seva connexió fàcil, ràpida i segura amb Europa, amb el món.

Una connexió mai vista.

- ◆ El primer port espanyol en tràfic internacional.
- ◆ El port capdavanter de la Mediterrània i del sud d'Europa.
- ◆ El port de creuers núm. 1 d'Europa i el quart del món.
- ◆ El primer port a obtenir la certificació de qualitat ISO 9001.

Entitat beneficiària del fons de cohesió de la Unió Europea

Port de Barcelona
www.portdebarcelona.es